इस पुस्तिका में 20 मुद्रित पृष्ठ हैं।
This Booklet contains 20 printed pages.

Downloaded From : http://cbseportal.com/

MVD18–I

परीक्षा पुस्तिका संख्या
Test Booklet No.

LANG. CODE
15

प्रश्न-पत्र—I / PAPER—I
पंजाबी भाषा परिशिष्ट / PUNJABI LANGUAGE SUPPLEMENT
भाग IV & V / PART IV & V

परीक्षा पुस्तिका संकेत
Test Booklet Code

I

इस परीक्षा पुस्तिका को तब तक न खोलें जब तक कहा न जाए।
Do not open this Test Booklet until you are asked to do so.

इस परीक्षा पुस्तिका के पिछले आवरण (पृष्ठ संख्या 20) पर दिए गए निर्देशों को ध्यान से पढ़ें।
Read carefully the Instructions on the Back Cover (Page No. 20) of this Test Booklet.

पंजाबी में निर्देशों के लिए इस पुस्तिका के पृष्ठ संख्या 2 व 19 देखें।
For Instructions in Punjabi, see Page Nos. 2 and 19 of this Booklet.

परीक्षार्थियों के लिए निर्देश :

1. यह पुस्तिका मुख्य परीक्षा पुस्तिका का एक परिशिष्ट है, उन परीक्षार्थियों के लिए जो **या** तो भाग—IV (भाषा—I) **या** भाग—V (भाषा—II) **पंजाबी** भाषा में देना चाहते हैं, लेकिन **दोनों नहीं**।
2. परीक्षार्थी भाग I, II, III के उत्तर मुख्य परीक्षा पुस्तिका से दें और भाग IV व V के उत्तर उनके द्वारा चुनी भाषाओं से।
3. अंग्रेजी व हिन्दी भाषा पर प्रश्न मुख्य परीक्षा पुस्तिका में भाग—IV व भाग—V के अन्तर्गत दिए गए हैं। भाषा परिशिष्टों को आप अलग से माँग सकते हैं।
4. इस पृष्ठ पर विवरण अंकित करने एवं उत्तर-पत्र पर निशान लगाने के लिए **केवल काले/नीले बॉलपॉइंट पेन** का प्रयोग करें।
5. इस भाषा पुस्तिका का **संकेत I** है। यह सुनिश्चित कर लें कि इस भाषा परिशिष्ट परीक्षा पुस्तिका का संकेत, उत्तर-पत्र के **पृष्ठ-2** एवं मुख्य परीक्षा पुस्तिका पर छपे संकेत से मिलता है। अगर यह भिन्न हो, तो परीक्षार्थी दूसरी भाषा परिशिष्ट परीक्षा पुस्तिका लेने के लिए निरीक्षक को तुरन्त अवगत कराएँ।
6. इस परीक्षा पुस्तिका में **दो** भाग IV और V हैं, जिनमें **60** वस्तुनिष्ठ प्रश्न हैं तथा प्रत्येक 1 अंक का है :

   भाग—IV : भाषा—I (पंजाबी) (प्रश्न सं० 91–120)
   भाग—V : भाषा—II (पंजाबी) (प्रश्न सं० 121–150)
7. भाग—IV में भाषा—I के लिए 30 प्रश्न और भाग—V में भाषा—II के लिए 30 प्रश्न दिए गए हैं। इस परीक्षा पुस्तिका में केवल पंजाबी भाषा से सम्बन्धित प्रश्न दिए गए हैं। **यदि भाषा—I और/या भाषा—II में आपके द्वारा चुनी गई भाषा(एँ) पंजाबी के अलावा है/हैं, तो कृपया उस भाषा वाली परीक्षा पुस्तिका माँग लें। जिन भाषाओं के प्रश्नों के उत्तर आप दे रहे हैं वह आवेदन-पत्र में चुनी गई भाषाओं से अवश्य मेल खानी चाहिए।**
8. **परीक्षार्थी भाग—V (भाषा—II) के लिए, भाषा सूची से ऐसी भाषा चुनें जो उनके द्वारा भाषा—I (भाग—IV) में चुनी गई भाषा से भिन्न हो।**
9. रफ़ कार्य परीक्षा पुस्तिका में इस प्रयोजन के लिए दी गई खाली जगह पर ही करें।
10. सभी उत्तर केवल OMR उत्तर-पत्र पर ही अंकित करें। अपने उत्तर ध्यानपूर्वक अंकित करें। उत्तर बदलने हेतु श्वेत रंजक का प्रयोग निषिद्ध है।

Instructions for Candidates :

1. This Booklet is a Supplement to the Main Test Booklet for those candidates who wish to answer **EITHER** Part—IV (Language—I) **OR** Part—V (Language—II) in **PUNJABI** language, but **NOT BOTH**.
2. Candidates are required to answer Parts I, II, III from the Main Test Booklet and Parts IV and V from the languages chosen by them.
3. Questions on English and Hindi languages for Part—IV and Part—V have been given in the Main Test Booklet. Language Supplements can be asked for separately.
4. Use **Black/Blue Ballpoint Pen only** for writing particulars on this page/marking responses in the Answer Sheet.
5. The CODE for this Language Booklet is **I**. Make sure that the CODE printed on **Side-2** of the Answer Sheet and on your Main Test Booklet is the same as that on this Language Supplement Test Booklet. In case of discrepancy, the candidate should immediately report the matter to the Invigilator for replacement of the Language Supplement Test Booklet.
6. This Test Booklet has **Two** Parts, IV and V, consisting of **60** Objective-type Questions and each carrying 1 mark :

   Part—IV : Language—I (Punjabi) (Q. Nos. 91–120)
   Part—V : Language—II (Punjabi) (Q. Nos. 121–150)
7. Part—IV contains 30 questions for Language—I and Part—V contains 30 questions for Language—II. In this Test Booklet, only questions pertaining to Punjabi Language have been given. **In case, the language(s) you have opted for as Language—I and/or Language—II is a language other than Punjabi, please ask for a Test Booklet that contains questions on that language. The languages being answered must tally with the languages opted for in your Application Form.**
8. **Candidates are required to attempt questions in Part—V (Language—II) in a language other than the one chosen as Language—I (Part—IV) from the list of languages.**
9. Rough work should be done only in the space provided in the Test Booklet for the same.
10. The answers are to be recorded on the OMR Answer Sheet only. Mark your responses carefully. No whitener is allowed for changing answers.

परीक्षार्थी का नाम (बड़े अक्षरों में) : ____________________
Name of the Candidate (in Capital letters)

अनुक्रमांक (अंकों में) : ____________________
Roll Number (in figures)

(शब्दों में) : ____________________
(in words)

परीक्षा-केन्द्र (बड़े अक्षरों में) : ____________________
Centre of Examination (in Capital letters)

परीक्षार्थी के हस्ताक्षर : ____________ निरीक्षक के हस्ताक्षर : ____________
Candidate's Signature Invigilator's Signature

Facsimile Signature Stamp of Centre Superintendent ____________________

Downloaded From : http://cbseportal.com/ Courtesy : CTET

ਇਸ ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ 20 ਪੰਨੇ ਹਨ।

MVD18–I

Downloaded From : http://cbseportal.com/

ਪਰੀਖਿਆ ਪੁਸਤਿਕਾ ਸੰਕੇਤ

I

LANG. CODE
15

ਪੇਪਰ—I

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੂਰਕ

ਭਾਗ IV & V

ਇਸ ਪਰੀਖਿਆ ਪੁਸਤਿਕਾ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹੋ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਨਾ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਪਰੀਖਿਆ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੇ ਪਿੱਛਲੇ ਪੰਨੇ (**19** & **20**) 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ।

ਪਰੀਖਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਕਿਦੇਸ਼ :

1. ਇਹ ਪੁਸਤਿਕਾ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਦੀ ਇਕ ਪੂਰਕ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਜੋ ਜਾਂ ਤਾਂ ਭਾਗ—IV (ਭਾਸ਼ਾ—I)ਜਾਂ ਭਾਗ—V (ਭਾਸ਼ਾ—II) ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦੋਨਾ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ।
2. ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ—I, II, III ਦੇ ਉੱਤਰ ਮੁੱਖ ਪਰੀਖਿਆ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚੋਂ ਦੇਣ ਅਤੇ ਭਾਗ—IV ਅਤੇ ਭਾਗ—V ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ।
3. ਅੰਗਰੇਜੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਮੁੱਖ ਪਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਭਾਗ—IV ਅਤੇ ਭਾਗ—V ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪੂਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਅਲਗ ਤੋਂ ਮੰਗ ਸਕਦੇ ਹੋਂ।
4. ਇਸ ਪੰਨੇ ਉੱਤੇ ਵਿਵਰਨ ਦੇਣ ਲਈ ਅਤੇ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਉਣ ਲਈ **ਕੇਵਲ ਕਾਲੇ/ਨੀਲੇ ਬਾਲ ਪੁਆਇੰਟ ਪੈਂਨ** ਦਾ ਹੀ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰੋ।
5. ਇਸ ਭਾਸ਼ਾ ਪੁਸਤਿਕਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈਂ **I**. ਇਹ ਗੱਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕਰ ਲਓ ਕਿ ਇਸ ਪੂਰਕ ਭਾਸ਼ਾ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ, ਉੱਤਰ ਪੱਤਰ ਦੇ **ਪੰਨਾ-2** ਅਤੇ ਸੁੱਧ ਪਰੀਖਿਆ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਉੱਤੇ ਛਪੇ ਸੰਕੇਤ ਨਾਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਫ਼ਰਕ ਹੈ ਤਾਂ ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਪੂਰਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਦੂਜੀ ਪਰੀਖਿਆ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਲੈਣ ਲਈ ਤੁਰੰਤ ਨਿਰੀਖਿਅਕ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰੋ।
6. ਇਸ ਪਰੀਖਿਆ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਦੋ ਭਾਗ—IV ਅਤੇ V ਹਨ ਜਿਸ ਵਿੱਚ **60** ਵਸਤੂਪਰਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹਨ, ਹਰੇਕ ਲਈ 1 (ਇੱਕ) ਅੰਕ ਹੈ:

   ਭਾਗ–IV : ਭਾਸ਼ਾ–I (ਪੰਜਾਬੀ) (ਪ੍ਰ. 91 – ਪ੍ਰ. 120)

   ਭਾਗ–V : ਭਾਸ਼ਾ–II (ਪੰਜਾਬੀ) (ਪ੍ਰ. 121 – ਪ੍ਰ. 150)
7. ਭਾਗ IV ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ I ਵਾਸਤੇ 30 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਅਤੇ ਭਾਗ V ਵਿੱਚ ਭਾਸ਼ਾ II ਲਈ 30 ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ।ਇਸ ਪਰੀਖਿਆ ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਕੇਵਲ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਗਰ ਭਾਸ਼ਾ I ਅਤੇ/ ਜਾਂ II ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ (ਵਾਂ) ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਚੁਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਾਲੀ ਪਰੀਖਿਆ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਮੰਗ ਲਓ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਤੁਸੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਆਵੇਦਨ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਚੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਹੀ ਹੋਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।
8. **ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਭਾਗ V (ਭਾਸਾ II) ਲਈ, ਭਾਸ਼ਾ ਸੂਚੀ ਵਿੱਚੋਂ ਅਜਿਹੀ ਭਾਸ਼ਾ ਚੁਣੇ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਭਾਸ਼ਾ I (ਭਾਗ IV) ਵਿੱਚ ਚੁਣੀ ਗਈ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਵੱਖਰੀ ਹੋਵੇ।**
9. ਪ੍ਰਸ਼ਨ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਕੱਚੇ ਕੰਮ ਲਈ ਖਾਲੀ ਥਾਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਕੱਚਾ ਕੰਮ ਕਰੋ।
10. ਸਾਰੇ ਉੱਤਰ ਕੇਵਲ ਓ.ਐਮ.ਆਰ (OMR) ਉੱਤਰ ਪੱਤਰ ਉੱਤੇ ਹੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ। ਆਪਣੇ ਉੱਤਰਾਂ ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਓ। ਉੱਤਰ ਬਦਲਣ ਲਈ ਸਫ਼ੇਦ ਸਿਆਹੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਰਜਿਤ ਹੈ।

ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਦਾ ਨਾਂ (ਵੱਡੇ ਅਖਰਾਂ ਵਿਚ) : ______________________

ਰੋਲ ਨੰਬਰ (ਅੰਕਾ ਵਿੱਚ) : ______________________

(ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ) : ______________________

ਪਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ (ਵੱਡੇ ਅਖਰਾਂ ਵਿੱਚ) : ______________________

ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਦੇ ਦਸਖ਼ਤ : ______________ ਨਿਰੀਖਿਅਕ ਦੇ ਦਸਖਤ : ______________

Facsimile signature stamp of Centre Superintendent ______________

Downloaded From : http://cbseportal.com/ Courtesy : CTET

Downloaded From : http://cbseportal.com/

ਉਮੀਦਵਾਰ **ਭਾਗ–IV** ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (**ਪ੍ਰ.ਨੰ. 91–120**) ਤਾਂ ਹੀ ਹੱਲ ਕਰਨ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ **ਭਾਸ਼ਾ–I** ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ।

Candidates should attempt the questions from **Part–IV (Q. Nos. 91–120)**, if they have opted **PUNJABI** as **Language–I** only.

Downloaded From : http://cbseportal.com/ Courtesy : CTET

Downloaded From :http://cbseportal.com/

Language—I / ਭਾਸ਼ਾ—I

Punjabi / ਪੰਜਾਬੀ

ਉਮੀਦਵਾਰ **ਭਾਗ-IV** ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ.ਨੰ. **91-120**) ਤਾਂ ਹੀ ਹੱਲ ਕਰਨ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ **ਭਾਸ਼ਾ-I** ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ (ਪ੍ਰ.ਨੰ. **91-105**) ਦੇ ਉੱਤਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਢੁੱਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਉ :

91. ਜਦੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਖਰਾਂ ਤੇ ਉਚਾਰਨ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ

(1) ਆਪਣੇ ਕੌਸ਼ਲ ਨੂੰ ਤਿੱਖਾ ਕਰਨਗੇ

(2) ਆਪਣੀ ਸ਼ੁੱਧਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਗੇ

(3) ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਗੇ

(4) ਆਪਣੀ ਸਿਰਿਜਣਾਤਮਕਤਾ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣਗੇ

92. ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਰਚਨਾਵਾਦ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ

(1) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸੁਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੱਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ।

(2) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਭਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(3) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਕੌਸ਼ਲ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਭਵਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਰਾਹੀਂ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਤੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਦੇ ਹਨ।

(4) ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਸਾਮੱਗਰੀ ਆਪ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ ਹਾਸਲ ਕਰਦੇ ਹਨ।

93. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਚੁਨੌਤੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆਂ ਜਾਂਦਾ?

(1) ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਨਜਾਣ ਹੋਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ

(2) ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ

(3) ਇਸ ਦੇ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਅਸਪਸ਼ਟਤਾ

(4) ਅਨੁਵਾਦ ਦੀ ਕਠਿਨਾਈ

94. ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ _____

(1) ਕੇਵਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।

(2) ਅਜਿਹੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦਾ ਨਿਰਮਾਨ ਕਰਨ ਦੀ ਤਕਨੀਕ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਸਿੱਖ ਸਕਣ।

(3) ਵਿਆਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਬੋਧ ਲਈ ਇਕ ਸੰਗਠਿਤ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਨ।

(4) ਮਨੁੱਖੀ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਸਮਰੱਥਾ ਕਾਰਨ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਇਕ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ।

Downloaded From :http://cbseportal.com/Courtesy : CTET

95. ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸ ਰਾਹੀਂ ਲੇਖਣ ਕੌਸ਼ਲ ਸਿਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

Downloaded From : http://cbseportal.com/

(1) ਸੁਲੇਖ ਰਾਹੀਂ

(2) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ

(3) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨਵਰਧਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਲਿਖਣ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ

(4) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਹਿ ਕੇ

96. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਿਸ ਦੁਆਰਾ ਵਿਕਸਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

(1) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਕੇ।

(2) ਜੇਕਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਰਹੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਮਨ ਚੈਨ ਨਾਲ ਬੈਠਣ ਦੀ ਛੋਟ ਦੇ ਕੇ।

(3) ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਕੱਢ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਕੇ।

(4) ਸੰਚਾਰ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦਾ ਮੌਕਾ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ।

97. ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਪਾਠ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(1) ਸਿੱਖਿਆ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਨਾਲ

(2) ਸਾਰ ਕਥਨ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਅ ਕੇ ਭਾਵ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੇ ਕੇ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਨ ਨਾਲ

(3) ਪਾਠ ਦਾ ਸੰਦਰਭ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਕੇ

(4) ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ ਉਪਰ ਲਿਖ ਕੇ

98. ਉਪਚਾਰਾਤਮਕ ਸਿੱਖਿਆ ਇਕ _____ ਕਾਰਜ ਹੈ।

(1) ਆਦੇਸ਼ਾਤਮਕ

(2) ਸਿੱਖਿਆਤਮਕ

(3) ਨਿਸ਼ੇਧਾਤਮਕ

(4) ਸਿਧਾਂਤਕ

99. ਭਾਸ਼ਾ ਕੌਸ਼ਲ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ

(1) ਸਪਸ਼ਟ ਵਿਆਖਿਆ ਰਾਹੀਂ

(2) ਏਕਾਂਤ ਵਿਚ

(3) ਸਮੁੱਚੇ ਰੂਪ ਵਿਚ

(4) ਅਨੁਕਰਨ ਦੁਆਰਾ

Downloaded From : http://cbseportal.com/ Courtesy : CTET

100. ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਉਚਾਰਨ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਆਤਮਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਘਾਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਮੁਕਤ ਹੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ?

Downloaded From : http://cbseportal.com/

(1) ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਪੜ੍ਹਕੇ।

(2) ਇਕ ਨਾਟ-ਮੰਚ ਵਰਗਾ ਕਾਰਜ ਦੇ ਕੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਕਰਨ।

(3) ਤੁਰੰਤ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਸੁਧਾਰ ਕੇ।

(4) ਭਾਸ਼ਾ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਕੇ।

101. ਇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੱਤਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਅਧਿਆਪਕ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਆਪਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸਰੋਕਾਰ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਹੈ?

(1) ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼

(2) ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ

(3) ਭਰੋਸੇਯੋਗਤਾ

(4) ਵੈਧਤਾ

102. ਕਿਹੜੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਕਠਿਨਾਈ, ਵਾਚਨ-ਕਠਿਨਾਈ ਦਾ ਸੂਚਕ ਨਹੀਂ ਹੈ?

(1) ਵਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਛਾਣ

(2) ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਕ੍ਰਮਬੱਧਤਾ

(3) ਵਾਚਨ ਗਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਹ

(4) ਸ਼ਬਦਾਂ ਅਤੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਮਝ

103. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਕਥਨ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ?

(1) ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੰਰਚਨਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

(2) ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਸਭਿਅਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(3) ਭਾਸ਼ਾ ਸਾਧਾਰਨ ਤੇ ਜਟਿਲ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

(4) ਭਾਸ਼ਾ ਸਮਨਵੈ/ਸੰਸਲੇਸ਼ਣ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵੱਲ ਵਧਦੀ ਹੈ।

104. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਮਾਤ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਅਭਿਆਸ ਮੌਖਿਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ?

(1) ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ।

(2) ਮਿਲ ਕੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ ਕਰਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ।

(3) ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਵਿਤਾਵਾ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਯਾਦ ਕਰਨਾ।

(4) ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੇ ਮੰਚਨ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ।

105. ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ______

(1) ਰੁੱਚੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ

(2) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵੇਰਵੇ ਜਾਣਨਾ

(3) ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਪਾਠ

(4) ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨੀ

Downloaded From : http://cbseportal.com/ Courtesy : CTET

ਨਿਰਦੇਸ਼ : ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ (ਪ੍ਰ.ਸੰ. **106-114**) ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਉੱਤਰ ਦਿਉ।

Downloaded From : http://cbseportal.com/

ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸੂਫ਼ੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ''ਸੂਫ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦਾ ਸਰਦਾਰ'' ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਪਹਿਲੇ ਕਵੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਨਿਰੋਲ ਸੂਫ਼ੀ ਰੰਗ ਉਘੜਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਰੱਬ-ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਾਇਆ। ਮੋਢੀ ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ ਤਾਂ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਦੇ ਪਾਬੰਦ ਰਹੇ, ਪਰ ਆਪ ਇਸ ਦੇ ਹੱਦ-ਬੰਨੇ ਟੱਪ ਗਏ। ਆਪ ਨੇ ਮਸੀਤ ਜਾਣਾ, ਨਿਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨਾ ਤੇ ਦਾੜ੍ਹੀ-ਮੁੱਛ ਰੱਖਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਨੇ ਸੂਫ਼ੀਵਾਦ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਨਸ਼ੇ ਵਿਚ ਮਸਤ ਹੋ ਕੇ, ਨੱਚ-ਨੱਚ ਇਸ਼ਕੀਆ ਗੀਤ ਗਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ, ਪਰ ਆਪ ਨੇ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਵਾਂਗ ਇਕ ਤਾਂ ਮੁਰਸ਼ਦ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ, ਦੂਜੇ ਸ਼ਰ੍ਹਾ ਤੋਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਲੈਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਹਲੀਮੀ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਛੁੱਟ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਆਪ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ ਤੇ ਹੌਲੇ-ਫੁੱਲ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਗੀਤਕਾਰ ਕਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਰੋਦੀ ਹੂਕ ਦਿਲ ਨੂੰ ਵਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ 'ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸੂਰਦਾਸ' ਆਖ ਕੇ ਵਡਿਉਂਦੇ ਹਨ।

106. ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦੀ ਕਿਹੜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ?

(1) ਆਸ਼ਕ-ਮਿਜ਼ਾਜ

(2) ਮਸੀਤ ਜਾਣ ਦਾ ਆਦਿ

(3) ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸੂਰਦਾਸ

(4) ਨਮਾਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ

107. ਰੱਬ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਨੇ ਕਿਸ ਉੱਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ?

(1) ਮੁਰਸ਼ਦ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਉੱਪਰ

(2) ਮਸੀਤ ਜਾਣ ਉੱਪਰ

(3) ਦਾੜ੍ਹੀ-ਮੁੱਛ ਰੱਖਣ ਉੱਪਰ

(4) ਨਿਮਾਜ਼ ਪੜ੍ਹਨ ਉੱਪਰ

108. ਰੱਬ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ ਵਾਲੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੌਣ ਹੈ?

(1) ਸੂਫ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦਾ ਸਰਦਾਰ

(2) ਸੂਰਦਾਸ

(3) ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ

(4) ਬੁੱਲ੍ਹੇਸ਼ਾਹ

109. ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਸ਼ਰੋਤਿਆਂ/ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ?

(1) ਮੁਰਸ਼ਦ ਵਿਰੋਧੀ ਹੂਕ

(2) ਸਰੋਦੀ ਹੂਕ

(3) ਔਖੇ ਸ਼ਬਦ

(4) ਸੂਫ਼ੀ ਵਿਰੋਧੀ ਰੰਗ

Downloaded From : http://cbseportal.com/Courtesy : CTET

110. ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰੇ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾ ਸਿਰਲੇਖ ਚੁਣੋ –

Downloaded From : http://cbseportal.com/

(1) ਗੁਰਬਾਣੀ

(2) ਹੌਲੇ-ਫੁੱਲ ਗੀਤ

(3) ਸੂਫ਼ੀਆਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦਾ ਸਰਦਾਰ-ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ

(4) ਮੁਰਸ਼ਦ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰੀ

111. 'ਹਲੀਮੀ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ ਦੱਸੋ :

(1) ਹੰਕਾਰ

(2) ਨਿਮਰਤਾ

(3) ਆਕੜ

(4) ਬਾਗੀ

112. ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣੋ :

(1) ਸਰੋਦੀ-ਹੂਕ

(2) ਗੀਤ-ਗਾਉਣੇ

(3) ਖੁੱਲ੍ਹ-ਲੈਂਦਿਆਂ

(4) ਨਿੱਕੇ-ਨਿੱਕੇ

113. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆ ਵਿਚੋਂ 'ਮੁਰਸ਼ਦ' ਦਾ ਬਹੁਵਚਨ ਚੁਣੋ:

(1) ਮੁਰਸ਼ਦਾਂ

(2) ਮੁਰਸ਼ਦਾਵਾਂ

(3) ਮੁਰਸ਼ਦਿਆਂ

(4) ਮੁਰਸ਼ਦੀਆਂ

114. ਪੈਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਨਿਰੋਲ ਸੂਫ਼ੀ ਰੰਗ ਕਿਸੇ ਨੇ ਭਰਿਆ?

(1) ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ

(2) ਸ਼ਾਹ ਹੁਸੈਨ

(3) ਸੂਰਦਾਸ

(4) ਬਾਬਾ ਫ਼ਰੀਦ

Downloaded From : http://cbseportal.com/Courtesy : CTET

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਕਾਵਿ-ਟੁਕੜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ (ਪ੍ਰ.ਸੰ. 115-120) ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਉੱਤਰ ਦਿਉ:

Downloaded From : http://cbseportal.com/

ਮਿਰੀ ਛਿਪੀ ਰਹੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰ,
ਮੈਂ ਨੀਵਾਂ ਉੱਗਿਆ,
ਕੋਈ ਲਗੇ ਨਾ ਨਜ਼ਰ ਟਪਾਰ,
ਮੈਂ ਪਰਬਤ ਲੁਕਿਆ।

ਮੈਂ ਲਿਆ ਅਕਾਸ਼ੋਂ ਰੰਗ,
ਜੁ ਸ਼ੋਖ ਨਾ ਵੰਨ ਦਾ,
ਹਾਂ ਧੁਰੋਂ ਗਰੀਬੀ ਮੰਗ,
ਮੈਂ ਆਯਾ ਜਗਤ ਤੇ।

ਮੈਂ ਪੀਆਂ ਅਰਸ਼ ਦੀ ਤੇਲ,
ਪਲਾਂ ਮੈਂ ਕਿਰਨ ਖਾ,
ਮੇਰੀ ਨਾਲ ਚਾਂਦਨੀ ਖੇਲ,
ਰਾਤਿ ਰਲ ਖੇਲੀਏ।

115. 'ਮਿਰੀ ਛਿਪੀ ਰਹੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰ' ਸਤਰ ਵਿਚ 'ਗੁਲਜ਼ਾਰ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ?

(1) ਪਹਾੜ

(2) ਫੁਲਵਾੜੀ

(3) ਚੌਂਬਾਰਾ

(4) ਵਿਅਕਤੀ

116. ਉਪਰੋਕਤ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕੌਣ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ?

(1) ਉਤਮ-ਪੁਰਖ

(2) ਪਰਬਤ

(3) ਤ੍ਰੇਲ

(4) ਅਰਸ਼

117. ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਤਾ ਦਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਹੈ?

(1) ਹੰਕਾਰੀ

(2) ਆਕੜਵਾਲਾ

(3) ਝਗੜਾਲੂ

(4) ਨਿਮਰਤਾ ਵਾਲਾ

118. ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦ 'ਸ਼ੋਖ਼' ਦਾ ਕੀ ਅਰਥ ਹੈ?

(1) ਨਿਮਰਤਾ

(2) ਭੜਕੀਲਾ

(3) ਖ਼ੁਸ਼ਬੂ

(4) ਮੱਠਾ

119. ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੁਕਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ?

(1) ਚਾਂਦਨੀ ਨਾਲ

(2) ਰੰਗਾਂ ਨਾਲ

(3) ਜਗਤ ਨਾਲ

(4) ਅਸਮਾਨ ਨਾਲ

120. 'ਅਰਸ਼' ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣੋ :

(1) ਅੰਬਰ

(2) ਆਕਾਸ਼

(3) ਧਰਤੀ

(4) ਅਸਮਾਨ

Downloaded From : http://cbseportal.com/Courtesy : CTET

Downloaded From : http://cbseportal.com/

ਉਮੀਦਵਾਰ **ਭਾਗ–V** ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ (ਪ੍ਰ.ਨੰ. **121–150**) ਤਾਂ ਹੀ ਹੱਲ ਕਰਨ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ **ਭਾਸ਼ਾ–II** ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਹੈ।

Candidates should attempt the questions from **Part–V (Q. Nos. 121–150)**, if they have opted **PUNJABI** as **Language–II** only.

Downloaded From : http://cbseportal.com/Courtesy : CTET

Part—V / ਭਾਗ–V

Downloaded From :http://cbseportal.com/

Language—II / ਭਾਸ਼ਾ–II

Punjabi / ਪੰਜਾਬੀ

ਉਮੀਦਵਾਰ **ਭਾਗ–V** (ਪ੍ਰ.ਨੰ. **121–150**) ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤਾਂ ਹੀ ਹੱਲ ਕਰਨ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ **ਭਾਸ਼ਾ–II** ਵਜੋਂ ਚੁਣਿਆ ਹੈ।

ਨਿਰਦੇਸ਼: ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ (ਪ੍ਰ.ਨੰ. **121-135**) ਦੇ ਉੱਤਰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਢੁੱਕਵੇਂ ਵਿਕਲਪਾਂ ਨਾਲ ਦਿਉ :

121. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਚ ਸੁਣਨ ਤੇ ਬੋਲਣ ਕੌਸ਼ਲ ਨੂੰ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਰਣਨੀਤੀ ਵਧੇਰੇ ਉਪਯੋਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(1) ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਨੀ ਤੇ ਸੁਲੇਖ ਦੇਣਾ

(2) ਕਵਿਤਾ ਪਾਠ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾਈ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾ

(3) ਅਭਿਨੈ ਅਤੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹਨੀਆਂ

(4) ਅਭਿਨੈ ਅਤੇ ਸੰਵਾਦ

122. ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਉਪਚਾਰਾਤਮਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ

(1) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ

(2) ਗਿਆਨ ਸੰਬੰਧੀ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ

(3) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਵਿਚ ਆਤਮ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨਾ

(4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

123. ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਆਮ ਸਮਝ ਲਈ ਮੁਲਾਂਕਣ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਢੁੱਕਵੇਂ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ?

(1) ਅਤਿ ਲਘੂ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

(2) ਲੰਮੇ ਉੱਤਰ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

(3) ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

(4) ਵਸਤੂਨਿਸ਼ਠ ਪ੍ਰਸ਼ਨ

124. ਇਹ ਕਿਸ ਦਾ ਕਥਨ ਹੈ – ''ਬੱਚੇ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਜਨਮਜਾਤ ਸਮਰੱਥਾ ਲੈ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।''

(1) ਜਿਆਂ ਪੀਗੇਟ (Jean Piaget)

(2) ਚੌਮਸਕੀ (Chowmsky)

(3) ਵਿਅਗੋਟ੍ਰਸਕੀ (Vyogotsky)

(4) ਪਾਵਲੋਵ (Pavlov)

Downloaded From :http://cbseportal.com/Courtesy : CTET

125. ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਲੜਕੀ ਹਿੰਦੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਗ਼ਲਤੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਵਜੋਂ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਕਥਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਮੰਨੋਗੇ?

Downloaded From : http://cbseportal.com/

(1) ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗ਼ਲਤੀ ਬਾਰੇ ਬਾਰ-ਬਾਰ ਯਾਦ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(2) ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦੇ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਦੇਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

(3) ਉਸ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣ ਲਈ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਰੋਜ਼ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

(4) ਨਵੀਂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੀ ਛੋਟ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

126. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ?

(1) ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਭਿੰਨ ਪੜਾਵਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਨ ਲਈ

(2) ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬੋਧ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਲਈ

(3) ਆਂਤਰਿਕ ਸਵਰ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਤੇ ਸੁਣਨ ਲਈ

(4) ਜੀਵਨ ਦੀਆਂ ਵਿਭਿੰਨ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ

127. ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਨਿਬੰਧਾਤਮਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਲਾਭ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?

(1) ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਉਸ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਖਤ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਸੰਗਠਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ।

(2) ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਸਿਰਫ਼ ਕੁੱਝ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(3) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾ ਦੇ ਉੱਤਰ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕਰਨੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।

(4) ਇਹ ਪੂਰੇ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਦਾ ਸਮਾਵੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

128. ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ (Children with special needs) ਨੂੰ ਲੇਖਣ ਕੌਸ਼ਲ ਲਈ ਕਿਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪੈਂਦੀ ਹੈ?

(1) ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ

(2) ਪ੍ਰਤੀਕਾਤਮਕ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ

(3) ਸਹੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ

(4) ਸੁੰਦਰ ਲਿਖਾਈ

129. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਮੁਲਾਂਕਨ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਉੱਪਰ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

(1) ਠੀਕ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ

(2) ਪਰਿਯੋਜਨਾ ਕਾਰਜ

(3) ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ

(4) ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਿਭਿੰਨ ਸੰਦਰਭਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਗਤਾ

Downloaded From : http://cbseportal.com/Courtesy : CTET

130. ਬਹੁਭਾਸ਼ਾਵਾਦ ਹੈ —

Downloaded From : http://cbseportal.com/

(1) ਭਾਸ਼ਾ ਸਿਖਾਉਣ ਵਿਚ ਇਕ ਰੁਕਾਵਟ

(2) ਭਾਸ਼ਾਈ-ਸਾਧਨਾ ਲਈ ਖ਼ਤਰਨਾਕ

(3) ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਾਧਨ

(4) ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਵਿਚ ਇਕ ਰੁਕਾਵਟ

131. ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਰੂਪ ਹੈ —

(1) ਸੰਕੇਤ ਭਾਸ਼ਾ

(2) ਵਿਆਕਰਨ

(3) ਲਿਖਿਤ ਭਾਸ਼ਾ

(4) ਮੌਖਿਕ ਭਾਸ਼ਾ

132. ਮੁੱਢਲੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਪੱਖ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਮੰਨਦੇ ਹੋ?

(1) ਉਹ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਅਧਾਰਿਤ ਹੋਣ

(2) ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਅਮੀਰ ਹੋਣ

(3) ਵਿਭਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਉਚਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਵੇ

(4) ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ

133. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵਿਆਕਰਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਕਿਸ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਵਿਚ ਸਹਾਇਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

(1) ਸ਼ੁੱਧਤਾ

(2) ਪ੍ਰਵਾਹ

(3) ਸੰਖਿਆਤਮਕਤਾ

(4) ਸਾਖ਼ਰਤਾ

134. ਲੇਖਨ ਪਰੰਪਰਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ —

(1) ਕਥਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ

(2) ਕਲਪਨਾ

(3) ਚਿਹਨਾਂ ਦਾ ਠੀਕ ਪ੍ਰਯੋਗ

(4) ਚੰਗੀ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ

135. ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮੁਲਾਂਕਨ ਦਾ ਮੁੱਖ ਉਦੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ —

(1) ਸਿਖਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਦੀ ਖੋਜ ਕਰਨੀ

(2) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ ਲਈ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰਨਾ

(3) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਆਂਕਲਨ ਕਰਨਾ

(4) ਗ਼ਲਤੀਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕੇ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨਾ

Downloaded From : http://cbseportal.com/ Courtesy : CTET

ਨਿਰਦੇਸ਼ : ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ (ਪ੍ਰ.ਨੰ. 136-140) ਦੇ ਢੁਕਵੇਂ ਉੱਤਰ ਦਿਉ।

Downloaded From : http://cbseportal.com/

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਈਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨ ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ 1837 ਈ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ 'ਲੁਧਿਆਣਾ ਮਿਸ਼ਨ' ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਈਸਾਈ ਮੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦਾ ਪੰਧ ਕੱਟ ਕੇ ਭਾਰਤ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੀ ਖਾਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਬੜਾ ਜੋਸ਼ ਸੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਕਈ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਰ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਵੱਡਾ ਕੇਂਦਰ ਸੀਰਾਮਪੁਰ ਵਿਚ ਸੀ ਜਿਥੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਛਾਪਾਖਾਨਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਬਾਈਬਲ ਛਾਪ ਕੇ ਜਨਤਾ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਛਾਪੇਖਾਨੇ ਵਿਚ ਛਪੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਈਬਲ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਈ ਗਈ, ਗੁਰਮੁਖੀ ਟਾਈਪ ਵਿਚ ਸੀ।

136. ਪੈਰੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਕਿਹੜੀ ਸੀ?

(1) ਛਾਪਾਖਾਨਾ

(2) ਗੁਰਮੁਖੀ

(3) ਪੰਜਾਬੀ ਬਾਈਬਲ

(4) ਟਾਈਮ

137. ਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਆਪਣਾ ਛਾਪਾਖਾਨਾ ਕਿਥੇ ਲਾਇਆ?

(1) ਲੁਧਿਆਣੇ

(2) ਸੀਰਾਮਪੁਰ

(3) ਪੰਜਾਬ

(4) ਭਾਰਤ

138. ਈਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੀ ਸੀ?

(1) ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭ੍ਰਮਣ ਕਰਨਾ

(2) ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਨਾ

(3) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ

(4) ਈਸਾਈ ਮੱਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ

139. ਇਸਾਈ ਮੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਕਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸਨ?

(1) ਜੋਸ਼ੀਲੇ

(2) ਨਿਰਾਸ਼

(3) ਉਦਾਸ

(4) ਕਾਮਚੋਰ

140. ਉਪਰੋਕਤ ਪੈਰੇ ਦਾ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸਿਰਲੇਖ ਚੁਣੋ :

(1) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ

(2) ਸੀਰਾਮਪੁਰ

(3) ਲੁਧਿਆਣਾ ਮਿਸ਼ਨ

(4) ਛਾਪਾਖਾਨਾ

Downloaded From : http://cbseportal.com/Courtesy : CTET

141. ਈਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤਾ?

Downloaded From : http://cbseportal.com/

(1) ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ

(2) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ

(3) ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੇ

(4) ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ

142. ਲੰਮੀ ਦੂਰੀ ਤਹਿ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਕੌਣ ਆਇਆ? :

(1) ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਨੇਤਾ

(2) ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ

(3) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਹਿਲਕਾਰ

(4) ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰੇ

143. ਈਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨ ਵੱਲੋਂ ਛਾਪਾਖਾਨਾ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮਕਸਦ ਕੀ ਸੀ?

(1) ਲੁਧਿਆਣੇ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ

(2) ਸੀਰਾਮਪੁਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਪੈਦਾ ਕਰਨਾ

(3) ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹੇਠੀ ਕਰਨੀ

(4) ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਬੋਲੀਆਂ ਵਿਚ ਬਾਈਬਲ ਛਾਪਣੀ

ਨਿਰਦੇਸ਼ : ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ (ਪ੍ਰਸ਼ਨ. 144-150) ਦੇ ਢੁੱਕਵੇਂ ਉੱਤਰ ਦਿਉ:

ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕ ਪ੍ਰਤੱਖ ਅਤੇ ਬੜਾ ਮਹਾਨ ਅੰਗ ਉਪਜੀਵਕਾ ਕਮਾਉਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਨ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਜਾਂ ਇਸਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਉਪਜੀਵਕਾ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਘਾਲ ਨਹੀਂ ਘਾਲੀ, ਉਹ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪਿੱਛੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਵਿਹਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰਜ ਉੱਤੇ ਲੱਗ ਕੇ ਵੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵੱਲੋਂ ਅਵੇਸਲੇ ਹੋ ਜਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਝੱਟ ਨਹੀਂ ਟੱਪਦਾ । ਨਿਰੀ ਉਪਜੀਵਕਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਜਿਉਣਾ ਬਹੁਤਾ ਉੱਚਾ ਆਦਰਸ਼ ਨਹੀਂ। ਮਿਹਨਤ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸੁਭਾਅ ਉੱਤੇ ਅਦੁੱਤੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

144. ਇਸ ਪੈਰੇ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ 'ਝੱਟ ਨਹੀਂ ਟੱਪਦਾ' ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ?

(1) ਪ੍ਰਤੱਖ ਗਿਆਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

(2) ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ

(3) ਮਿਹਨਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ

(4) ਆਦਰਸ਼ਕ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ

145. 'ਉਪਜੀਵਕਾ' ਕੀ ਹੈ?

(1) ਬੇਈਮਾਨੀ

(2) ਨਾਫ਼ਰਮਾਨੀ

(3) ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਨ

(4) ਜੀਵਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਗ

Downloaded From : http://cbseportal.com/Courtesy : CTET

146. 'ਪ੍ਰਤੱਖ' ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣੋ :

Downloaded From : http://cbseportal.com/

(1) ਅਪ੍ਰਤੱਖ

(2) ਆਦਰਸ਼ਕ

(3) ਉਪਜੀਵਕਾ

(4) ਅਵਸਥਾ

147. 'ਘਾਲ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਰਥ ਦੱਸੋ :

(1) ਭਰੋਸਾ

(2) ਮਿਹਨਤ

(3) ਨਫ਼ਰਤ

(4) ਰੁਕਾਵਟ

148. ਕਿਸ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਆਦਰਸ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆਂ ਗਿਆ?

(1) ਅਵੇਸਲਾਪਨ

(2) ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਨ

(3) ਉਪਜੀਵਕਾ

(4) ਅਵਸਥਾ

149. ਨਾਂਵ ਸ਼ਬਦ 'ਮਿਹਨਤ' ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਚੁਣੋ :

(1) ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ

(2) ਮਿਹਨਤਦਾਰ

(3) ਮਿਹਨਤਗੀਰ

(4) ਮਿਹਨਤੀ

150. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਮਾਸੀ ਸ਼ਬਦ ਚੁਣੋ :

(1) ਵਿਹਾਰ ਜਾਂ ਕਾਰਜ

(2) ਆਪਣੇ–ਆਪ

(3) ਬੜਾ ਮਹਾਨ

(4) ਬਹੁਤ ਉੱਚਾ

Downloaded From : http://cbseportal.com/ Courtesy : CTET

Downloaded From : http://cbseportal.com/

Downloaded From : http://cbseportal.com/ Courtesy : CTET

SPACE FOR ROUGH WORK

Downloaded From : http://cbseportal.com/

Downloaded From : http://cbseportal.com/Courtesy : CTET

ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ :
Downloaded From : http://cbseportal.com/

1. ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਦੇ ਢੰਗ-ਤਰੀਕੇ ਟੈਸੱਟ ਬੁਕਲਿਟ ਵਿਚ ਵਿਸਤਾਰਪੂਰਵਕ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ।
2. ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਚਾਰ ਵਿਕਲਪਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹੀ ਉੱਤਰ ਲਈ ਓ.ਐਮ.ਆਰ. (OMR) ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰ ਦੇ ਪੰਨਾ-2 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਗੋਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ/ਨੀਲੇ ਬਾਲ ਪੁਆਇੰਟ ਪੈਂਨ ਨਾਲ ਭਰੋ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਉੱਤਰ ਭਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।
3. ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਕਿ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰ ਨੂੰ ਨਾ ਮੋੜਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਉਪਰ ਕੋਈ ਨਿਸ਼ਾਨ ਲਗਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਆਪਣਾ ਰੋਲ ਨੰਬਰ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਥਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਤੇ ਨਾ ਲਿਖਣ।
4. ਪਰੀਖਿਆ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਰੋ, ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੀ ਵੀ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ (ਕੇਵਲ ਪਰੀਖਿਆ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੋਡ ਅਤੇ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਫ਼ਰਕ ਹੋਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ) ਦੂਜੀ ਪਰੀਖਿਆ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
5. ਪਰੀਖਿਆ-ਪੁਸਤਿਕਾ/ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪਰੀਖਿਆ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਸੰਕੇਤ ਅਤੇ ਨੰਬਰ ਨੂੰ ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਸਹੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਹਾਜਰੀ-ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਲਿਖਣ।
6. ਮਸ਼ੀਨ OMR ਸ਼ੀਟ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਕੋਡਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੇਗੀ। ਇਸ ਲਈ ਕੋਈ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਧੂਰੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਐਡਮਿਟ ਕਾਰਡ (ਦਾਖ਼ਲਾ ਕਾਰਡ) ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੂਚਨਾ ਤੋਂ ਭਿੰਨ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।
7. ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਦੁਆਰਾ ਪਰੀਖਿਆ ਹਾਲ/ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਾਰਡ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਸੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਪਾਠ-ਸਮੱਗਰੀ, ਪ੍ਰਿੰਟਿਡ ਜਾਂ ਹੱਥ ਲਿਖਤ, ਕਾਗਜ਼ ਦੀਆਂ ਪਰਚੀਆਂ, ਪੇਜਰ, ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ, ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਯੰਤਰ ਜਾਂ ਕਿਸੀ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਜਾਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।
8. ਮੋਬਾਇਲ ਫੋਨ, ਬਿਨਾ ਤਾਰ ਵਾਲੇ ਸੰਚਾਰ ਜੰਤਰ (ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਬੰਦ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੀ) ਤੇ ਹੋਰ ਪਾਬੰਦੀਸ਼ੁਦਾ ਵਸਤਾਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਕੇਂਦਰ ਜਾ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਇਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਪਾਲਣ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਇਸ ਨੂੰ ਇਮਿਤਿਹਾਨ ਵਿਚ ਗੈਰ ਕਾਨੂਨੀ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੰਨਿਆਂ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਰਦ ਕਰਨ ਸਮੇਤ ਸੰਬੰਧਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।
9. ਨਿਰੀਖਿਅਕ ਦੀ ਮੰਗ 'ਤੇ ਹਰੇਕ ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਵੇਸ਼-ਕਾਰਡ ਜ਼ਰੂਰ ਦਿਖਾਏ।
10. ਕੇਂਦਰ ਸੁਪਰਿਨਟੈਂਡੈਂਟ ਜਾਂ ਨਿਰੀਖਿਅਕ ਦੀ ਖਾਸ ਇਜਾਜ਼ਤ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਨਾ ਛੱਡੇ।
11. ਨਿਰੀਖਿਅਕ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾ ਅਤੇ ਹਾਜ਼ਰੀ-ਪੱਤਰ ਉੱਤੇ ਦੂਬਾਰਾ ਦਸਖ਼ਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ, ਪਰੀਖਿਆ ਹਾਲ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਗੇ। ਜੇਕਰ ਕਿਸੀ ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਨੇ ਦੂਜੀ ਬਾਰ ਹਾਜ਼ਰੀ-ਪੱਤਰ ਉੱਤੇ ਦਸਖ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਉੱਤਰ ਪੱਤਰ ਜਮ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਇਆ ਅਤੇ ਇਹ ਅਨੁਚਿਤ ਸਾਧਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।
12. ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ/ਹੱਥ ਨਾਲ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਕੈਲਕੂਲੇਟਰ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵਰਜਿਤ ਹੈ।
13. ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਪਰੀਖਿਆ ਹਾਲ ਵਿੱਚ ਬੋਰਡ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਿਯਮਾਂ, ਕਾਨੂੰਨਾ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰੇਗਾ। ਅਨੁਚਿਤ ਸਾਧਨਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਬੋਰਡ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ।
14. ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਪਰੀਖਿਆ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਅਤੇ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰ ਦਾ ਕੋਈ ਭਾਗ ਅਲਗ ਨਾ ਕਰੋ।
15. **ਪਰੀਖਿਆ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ, ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਹਾਲ/ਕਮਰਾ ਛੱਡਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣਾ ਉੱਤਰ-ਪੱਤਰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਨਿਰੀਖਿਅਕ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇਗਾ। ਪਰੀਖਿਆਰਥੀ ਇਸ ਪਰੀਖਿਆ-ਪੁਸਤਿਕਾ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲਿਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ।**

Downloaded From : http://cbseportal.com/ Courtesy : CTET

Downloaded From : http://cbseportal.com/

निम्नलिखित निर्देशों को ध्यान से पढ़ें :

1. जिस प्रकार से विभिन्न प्रश्नों के उत्तर दिए जाने हैं उसका वर्णन परीक्षा पुस्तिका में किया गया है, जिसे आप प्रश्नों का उत्तर देने से पहले ध्यान से पढ़ लें।
2. प्रत्येक प्रश्न के लिए दिए गए चार विकल्पों में से सही उत्तर के लिए OMR उत्तर-पत्र के **पृष्ठ-2** पर केवल एक वृत्त को ही पूरी तरह **काले/नीले बॉलपॉइंट पेन** से भरें। एक बार उत्तर अंकित करने के बाद उसे बदला नहीं जा सकता है।
3. परीक्षार्थी सुनिश्चित करें कि इस उत्तर-पत्र को मोड़ा न जाए एवं उस पर कोई अन्य निशान न लगाएँ। परीक्षार्थी अपना अनुक्रमांक उत्तर-पत्र में निर्धारित स्थान के अतिरिक्त अन्यत्र न लिखें।
4. परीक्षा पुस्तिका एवं उत्तर-पत्र का ध्यानपूर्वक प्रयोग करें, क्योंकि किसी भी परिस्थिति में (केवल परीक्षा पुस्तिका एवं उत्तर-पत्र के संकेत या संख्या में भिन्नता की स्थिति को छोड़कर) दूसरी परीक्षा पुस्तिका उपलब्ध नहीं करायी जाएगी।
5. परीक्षा पुस्तिका/उत्तर-पत्र में दिए गए परीक्षा पुस्तिका संकेत व संख्या को परीक्षार्थी सही तरीके से हाजिरी-पत्र में लिखें।
6. OMR उत्तर-पत्र में कोडित जानकारी को एक मशीन पढ़ेगी। इसलिए कोई भी सूचना अधूरी न छोड़ें और यह प्रवेश-पत्र में दी गई सूचना से भिन्न नहीं होनी चाहिए।
7. परीक्षार्थी द्वारा परीक्षा हॉल/कक्ष में प्रवेश-पत्र के सिवाय किसी प्रकार की पाठ्य-सामग्री, मुद्रित या हस्तलिखित, कागज की पर्चियाँ, पेजर, मोबाइल फोन, इलेक्ट्रॉनिक उपकरण या किसी अन्य प्रकार की सामग्री को ले जाने या उपयोग करने की अनुमति नहीं है।
8. मोबाइल फोन, बेतार संचार युक्तियाँ (स्विच ऑफ अवस्था में भी) और अन्य प्रतिबंधित वस्तुएँ परीक्षा हॉल/कक्ष में नहीं लाई जानी चाहिए। इस सूचना का पालन न होने पर इसे परीक्षा में अनुचित साधनों का प्रयोग माना जाएगा और उनके विरुद्ध कार्यवाही की जाएगी, परीक्षा रद्द करने सहित।
9. पूछे जाने पर प्रत्येक परीक्षार्थी, निरीक्षक को अपना प्रवेश-पत्र दिखाएँ।
10. केन्द्र अधीक्षक या निरीक्षक की विशेष अनुमति के बिना कोई परीक्षार्थी अपना स्थान न छोड़ें।
11. कार्यरत निरीक्षक को अपना उत्तर-पत्र दिए बिना एवं हाजिरी-पत्र पर दुबारा हस्ताक्षर किए बिना परीक्षार्थी परीक्षा हॉल/कक्ष नहीं छोड़ेंगे। यदि किसी परीक्षार्थी ने दूसरी बार हाजिरी-पत्र पर हस्ताक्षर नहीं किए, तो यह माना जाएगा कि उसने उत्तर-पत्र नहीं लौटाया है और यह अनुचित साधन का मामला माना जाएगा। **परीक्षार्थी अपने बाएँ हाथ के अँगूठे का निशान हाजिरी-पत्र में दिए गए स्थान पर अवश्य लगाएँ।**
12. इलेक्ट्रॉनिक/हस्तचालित परिकलक का उपयोग वर्जित है।
13. परीक्षा हॉल/कक्ष में आचरण के लिए परीक्षार्थी बोर्ड के सभी नियमों एवं विनियमों द्वारा नियमित हैं। अनुचित साधनों के सभी मामलों का फैसला बोर्ड के नियमों एवं विनियमों के अनुसार होगा।
14. किसी हालत में परीक्षा पुस्तिका और उत्तर-पत्र का कोई भाग अलग न करें।
15. **परीक्षा सम्पन्न होने पर, परीक्षार्थी हॉल/कक्ष छोड़ने से पूर्व उत्तर-पत्र निरीक्षक को अवश्य सौंप दें।** ***परीक्षार्थी अपने साथ इस परीक्षा पुस्तिका को ले जा सकते हैं।***

READ THE FOLLOWING INSTRUCTIONS CAREFULLY :

1. The manner in which the different questions are to be answered has been explained in the Test Booklet which you should read carefully before actually answering the questions.
2. Out of the four alternatives for each question, only one circle for the correct answer is to be darkened completely with **Black/Blue Ballpoint Pen** on **Side-2** of the OMR Answer Sheet. The answer once marked is not liable to be changed.
3. The candidates should ensure that the Answer Sheet is not folded. Do not make any stray marks on the Answer Sheet. Do not write your Roll No. anywhere else except in the specified space in the Answer Sheet.
4. Handle the Test Booklet and Answer Sheet with care, as under no circumstances (except for discrepancy in Test Booklet Code or Number and Answer Sheet Code or Number), another set will be provided.
5. The candidates will write the correct Test Booklet Code and Number as given in the Test Booklet/Answer Sheet in the Attendance Sheet.
6. A machine will read the coded information in the OMR Answer Sheet. Hence, no information should be left incomplete and it should not be different from the information given in the Admit Card.
7. Candidates are not allowed to carry any textual material, printed or written, bits of papers, pager, mobile phone, electronic device or any other material except the Admit Card inside the Examination Hall/Room.
8. Mobile phones, wireless communication devices (even in switched off mode) and the other banned items should not be brought in the Examination Halls/Rooms. Failing to comply with this instruction, it will be considered as using unfair means in the examination and action will be taken against them including cancellation of examination.
9. Each candidate must show on demand his/her Admit Card to the Invigilator.
10. No candidate, without special permission of the Centre Superintendent or Invigilator, should leave his/her seat.
11. The candidates should not leave the Examination Hall/Room without handing over their Answer Sheet to the Invigilator on duty and sign the Attendance Sheet twice. Cases where a candidate has not signed the Attendance Sheet second time will be deemed not to have handed over the Answer Sheet and dealt with as an unfair means case. **The candidates are also required to put their left hand THUMB impression in the space provided in the Attendance Sheet.**
12. Use of Electronic/Manual Calculator is prohibited.
13. The candidates are governed by all Rules and Regulations of the Board with regard to their conduct in the Examination Hall/Room. All cases of unfair means will be dealt with as per Rules and Regulations of the Board.
14. No part of the Test Booklet and Answer Sheet shall be detached under any circumstances.
15. **On completion of the test, the candidate must hand over the Answer Sheet to the Invigilator in the Hall/Room.** ***The candidates are allowed to take away this Test Booklet with them.***

Downloaded From : http://cbseportal.com/ Courtesy : CTET